

Міністерство освіти і науки України

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МОРСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий морський гуманітарний інститут

Кафедра «Філологія»

СИЛАБУС

Навчальної дисципліни «Риторика та техніки академічного мовлення»

Рівень вищої освіти	<i>Другий (магістерський) рівень</i>	
Програма навчання	<i>Освітньо-професійна</i>	
Галузь знань	<u>03</u>	«Гуманітарні науки»
Спеціальність	<u>035</u>	«Філологія»
Освітня програма	<i>«Філологія (германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська)»</i>	
Цикл дисциплін	<i>Вибіркові</i>	
Курс та семестр	<i>1 курс</i>	
Обсяг дисципліни	<i>3 кредити ECTS / 90 академічних годин</i>	
Види аудиторних занять	<i>Лекції, практичні заняття</i>	
Індивідуальні та (або) групові завдання	<i>Немає</i>	
Форми контролю	<i>Залік</i>	

Викладач:

Маслова Світлана Яківна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри "Філологія"
stephaniabw@ukr.net

Мета навчальної дисципліни – сформувати загальні уявлення про становлення й розвиток риторики як науки, риторичний ідеал як історично й суспільно зумовлену систему загальних вимог до мовлення й мовленнєвої поведінки носія певної культури; навчити здобувачів вільно користуватися різноманітними мовленнєвими засобами в будь-яких комунікативно-ситуативних умовах і передусім у їх безпосередній професійній діяльності, ознайомити з культурою педагогічного спілкування, сформувати основи майстерності публічного мовлення здобувачів та навички чистого, правильного та виразного мовлення.

Програмні результати навчання.

ПРН-1. Оцінювати власну навчальну та професійну діяльність, будувати і втілювати ефективну стратегію саморозвитку та професійного самовдосконалення.

ПРН-2. Упевнено володіти державною та іноземною мовами для реалізації письмової та усної комунікації, зокрема в ситуаціях професійного й наукового спілкування; презентувати результати досліджень державною та іноземними мовами.

ПРН-5. Знаходити оптимальні шляхи ефективної взаємодії у професійному колективі та з представниками інших професійних груп різного рівня.

ПРН-6. Застосовувати знання про експресивні, емоційні, логічні засоби мови та техніку мовлення для досягнення запланованого прагматичного результату й організації успішної комунікації.

ПРН-11. Здійснювати науковий аналіз мовного, мовленнєвого й літературного матеріалу, інтерпретувати та структурувати його з урахуванням доцільних методологічних принципів, формулювати узагальнення на основі самостійно опрацьованих даних.

ПРН-12. Дотримуватися правил академічної доброчесності.

ПРН-13. Доступно й аргументовано пояснювати сутність конкретних філологічних питань, власну точку зору на них та її обґрунтування як фахівцем, так і широкому загалу, зокрема особам, які навчаються.

Очікувані результати навчання дисципліни:

Здобувач вищої освіти знає:

- 1) основні типи норм сучасної літературної мови;
- 2) комунікативні ознаки мовленнєвої культури – точність, логічність, доречність, чистоту, багатство, образність, виразність;
- 3) принципи мовленнєвого етикету, його національну специфіку;
- 4) функції мовленнєвого етикету;
- 5) питання історії риторики, її категорії, розділи й закони;
- 6) прийоми удосконалення майстерності мовлення як засобу вирішення професійних завдань;
- 7) специфіку професійного педагогічного спілкування, особливості комунікативно-мовленнєвих ситуацій, притаманних для професійної діяльності педагога; закономірності логіки мовлення;
- 8) основні види спілкування;
- 9) види ораторських промов;
- 10) професійно значущі мовленнєві жанри;
- 11) теорію техніки мовлення;
- 12) основні форми комунікативної поведінки; вербальні й невербальні засоби комунікації.

Здобувач вищої освіти вміє:

- 1) володіти основними навичками правильності мовлення та мовними нормами (орфоепічними, лексичними, граматичними, синтаксичними, стилістичними);
- 2) використовувати знання основних комунікативних ознак культури мовлення (правильності, точності, логічності, доречності, виразності, образності) у різноманітних комунікативних ситуаціях;
- 3) дотримуватись на практиці основних положень мовленнєвого етикету,

вербальних засобів комунікації;

4) вибирати тему промови, аналізувати її, збирати і систематизувати матеріал із даної проблеми;^[1]

5) аналізувати й вибирати мовленнєвий жанр, що відповідає конкретній ситуації та створювати максимально ефективну композицію промови;

6) вести розгорнутий монолог, ефективну бесіду з фахової проблематики;^[1]

7) вирішувати комунікативні та мовленнєві завдання в конкретній ситуації спілкування;

8) володіти полемічним мистецтвом (диспут, полеміка, дискусія).

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№п/п	Назва тем, змістовних блоків та модулів	Кількість годин			
		лекції і	практичні	лабораторні	самостійні
1	2	3	4	5	6
1	Тема 1. Історія становлення та розвитку риторики	2	2		6
2	Тема 2. Види красномовства	2	2		6
3	Тема 3. Основоположні розділи класичної риторики	2	2		8
4	Тема 4. Вербальні засоби комунікації	2	2		8
5	Тема 5. Невербальні засоби комунікації	2	2		12
6	Тема 6. Електронні засоби комунікації	2	2		10
7	Тема 7. Підготовка до виступу	2	2		6
8	Тема 8. Діалогічне спілкування	2			4
	Всього	16	14		60

КОНТРОЛЬ ТА ОЦІНКА РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Контроль навчальних досягнень здобувачів освіти за дисципліною забезпечується за допомогою поточного та підсумкового контролю.

Поточний контроль успішності – це систематична перевірка знань студентів, що проводиться викладачем під час аудиторних занять.

Підсумковий контроль успішності проводиться у формі заліку.

Порядок проведення контролю успішності та оцінювання результатів навчання встановлено Положенням про організацію освітнього процесу в ОНМУ.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ ОЦІНКИ ЯКОСТІ ЗАСВОЄННЯ ДИСЦИПЛІНИ

1. Риторика – мистецтво чи наука?
2. Становлення та розвиток риторики.
3. Риторика в період середньовіччя.
4. Риторика та сучасність.
5. Причини відродження риторики в ХХІ столітті.
6. Соціально-політичне красномовство.
7. Парламентське красномовство.
8. Академічне красномовство.
9. Соціально-побутове красномовство.
10. Судове красномовство.
11. Дипломатичне красномовство.
12. Рекламне красномовство.
13. Церковно-богословське красномовство.
14. Основоположні розділи класичної риторики: інвенція, диспозиція, елокуція, елоквенція, меморія, акція.
15. Знакові системи вербальної комунікації.
16. Інтонаційні можливості усного мовлення.
17. Писемне мовлення, його відмінність від усного. Форми писемного мовлення.
18. Внутрішнє мовлення. Внутрішній діалог.
19. Сутність і засоби невербальної комунікації.
20. Зовнішній вигляд і поведінка.
21. Екстралінгвістичні засоби комунікації.
22. Міміка.
23. Жести.
24. Контакт очей.
25. Міжособистісний комунікативний простір.
26. Риси сучасних інформаційних комунікацій.
27. Параметри сучасної електронної комунікації: за масштабністю, за часом, за формою, за каналом передачі, за контактом.
28. Засоби електронної комунікації.
29. Етичні правила комунікації у глобальних інформаційних мережах.
30. Поняття цільової установки (мети) виступу.
31. Види промов за цільовою установкою (інформативні, переконувальні, закличні (спонукальні), розважальні).
32. Вибір теми відповідно до мети (цільової установки) виступу, компетенції та особистих інтересів промовця. Урахування інтересів аудиторії. Актуальність і новизна теми. Формулювання теми виступу.
33. Принципи і прийоми підготовки до виступу. Композиція тексту виступу.
34. Риторичний канон і сучасне красномовство.
35. Структура публічного виступу. Вступ і його завдання. Головна частина: чіткість і послідовність викладу думок, способи доведення, застосування індукції (рух думки від конкретного до загального) та дедукції (рух думки від загального до конкретного), елементи сюжетності, інтрига. Заклучна частина виступу і її значення. Моделювання виступу на запропоновану тему.
36. Риторика діалогічного спілкування. Проблеми бесіди, суперечки.
37. Риторика у діловому спілкуванні.
38. Керівництво нарадою. Виступи на нарадах. Дискутування (дебати).
39. Риторика і побутове спілкування.
40. Моделювання діалогічного ділового спілкування.

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Основна література

1. Абрамович С. Д. Мовленнєва комунікація: підруч. [для студ. вищ. навч. закл.]. К.: Центр навчальної літератури, 2014. 472 с. [L]
[SEP]
2. Бабич Н. Д. Основи культури мовлення: навч. посібник. Львів: Світ, 2010. 232 с. [L]
[SEP]
3. Волкова Н. П. Професійно-педагогічна комунікація: навч. посіб. К.: ВЦ «Академія», 2012. 256 с. [L]
[SEP]
4. Климова К. Я. Основи культури і техніки мовлення : навч. посіб. К.: Ліра, 2007. 240 с. [L]
[SEP]
5. Мацько Л. І. Риторика : навч. посіб. К.: Вища шк., 2013. 311 с. [L]
[SEP]

Допоміжна література

1. Бацевич Ф.С. Словник термінів міжкультурної комунікації. К.: Довіра, 2017. 205 с.
2. Вандишев В.М. Риторика. Екскурс в історію вчень і понять. К.: Кондор, 2013. 156 с.
3. Кизилова В. Теорія і практика мовленнєвої комунікації: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Держ. закл. «Луган. нац. у-т імені Тараса Шевченка», 2011. 184 с. [L]
[SEP]
4. Кравцова І. А. Основи культури і техніки мовлення: [навчальний посібник]. Кривий Ріг: КПІ ДВНЗ «КНУ», 2013.
5. Сагач Г. М. Риторика: навч. посіб. для студ. 2-ге вид.: перероб. і доп. К.: Вид. дім «Ін Юре», 2010. 567 с. [L]
[SEP]

Інформаційні ресурси

1. Мовленнєва ситуація. Елементи мовленнєвої ситуації. URL:
<https://www.youtube.com/watch?v=6c7NYxEKkgo>
2. Як підготуватись до виступу на публіці / Риторика онлайн. URL:
<https://www.youtube.com/watch?v=K-ftQPGT2gs>
3. Найчастіші помилки оратора / Риторика онлайн. URL:
<https://www.youtube.com/watch?v=ciDccE0UFe8>
4. Публічний виступ: як поводитися перед аудиторією. URL:
<https://www.youtube.com/watch?v=2bTjimwBmtE>